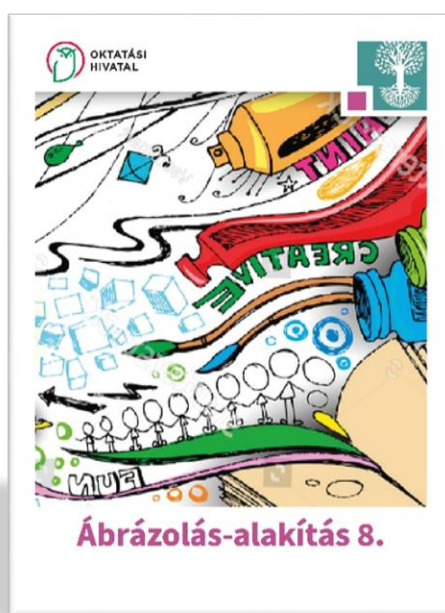

TANÁRI KÉZIKÖNYV

NT-98683 – ÁBRÁZOLÁS-ALAKÍTÁS 8.

A kézikönyv a Széchenyi 2020 Fejlesztési program Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Programjának EFOP-3.2.2-VEKOP-15-2016-00001 számú, „A köznevelés tartalmi szabályozóinak megfelelő tankönyvek, taneszközök fejlesztése és digitális tartalomfejlesztés” című projektje keretében készült. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

Szerző

Kárpáti-Mátyás Andrea

Szerkesztő

Korom Pál

Olvasószerkesztő

Varga Andrea

Sorozatterv, tipográfia

Takács Brigitta

Tördelés

Cseh Krisztina

© 1. kiadás, 2021

© Oktatási Hivatal

Raktári szám: NT-98683/K

Oktatási Hivatal

1055 Budapest, Szalay utca 10-14.

www.oktatas.hu

Felelős kiadó

Brassói Sándor mb. elnök

TARTALOMJEGYZÉK

A TANKÖNYV KONCEPCIÓJÁNAK BEMUTATÁSA	3
A TANKÖNYV ÉS A LECKÉK SZERKEZETÉNEK BEMUTATÁSA	7
A LECKÉK FELDOLGOZÁSA	14
AJÁNLOTT SEGÉDANYAGOK, SZAKIRODALOM	21

A TANKÖNYV KONCEPCIÓJÁNAK BEMUTATÁSA

Bevezetés

Az ábrázolás-alakítás tantárgy 7–8. évfolyam tantervi egységének második részéhez tartozik a kézikönyv. Mivel a 7. és 8. osztályhoz tartozó gyűjtemény egy képzési egységet alkot, így a koncepció bemutatása a két kézikönyvben egységes.

A kézikönyv a 2012. évi Nemzeti alaptanterv és a NAT 2020, valamint az érintett kerettantervek alapján készült.

Az ábrázolás-alakítás 8. tankönyv segédanyaga. A kézikönyv ötleteket nyújt az adott anyag feldolgozásához. Tanácsai mögött viszont az a felismerés áll, hogy a konkrét tevékenységi formákat és tennivalókat mindig a tanulók előismeretei, már megszerzett tapasztalatai, képességei, az órai szorgalmuk, kitartásuk és figyelmük, valamint motiváltságuk határozza meg. A csoportos munka mellett is fontos az egyéni igények és képességek figyelembevétele, az egyéni differenciálás. A tantárgy segíti, hogy a tanulók minél szélesebb körben szerezzenek tapasztalatokat különféle anyagokról, eszközökről, melyek az önkifejezésüket nonverbális-manuális úton támogatják. A tantárgy lehetővé teszi, hogy a tanulók megismerjék az ábrázolás-alakításhoz szükséges eszközöket, képesek legyenek felismerni a művészeti értékeket, és fokozza a tanulók érdeklődését a művészetek iránt.

A tankönyv megfelelése a kerettantervi elvárásoknak

A tankönyv az egyéni bánásmód elvének megfelelően, az alkotótevékenységeken keresztül biztosítja a tanulók személyiségének harmonikus fejlődését.

Többek között a tankönyv feladatainak a segítővel való közös megoldása során fejlődik a tanuló együttműködési képessége. A projekt munkák, a csoportos foglalkozások és az erőforrások közös használatának rendje segítenek a helyes közösségi magatartás kialakításában. Meg kell várni egymás tevékenységét, takarítanunk kell magunk után, vagy a munkamegosztás nevében egymás után is, a használt eszközöket tisztogatás után vissza kell tenni a megfelelő helyükre, hogy más is használhassa. Ezen kis apró mindennapi gesztusok révén, a rendszeres másokra való odafigyelés mintájával a szociális készség is fejlődik.

A tankönyv feladatai sokrétűek, változatosak és érdekesek. Például a színezés koncentrációt igénylő, ismétlődő gyakorlása közé izgalmas, színes feladatok kerülnek, melyek után jólesik akár a vonalon belül maradásra ügyelés is. A folyamatos motiváció és az érdeklődés fenntartásának igyekezete nem öncélú, hanem így valósul meg a jól működő funkciók fejlesztése és a hiányosan működő képességek korrekciója.

Az anyagok viselkedésének megfigyelési és megtapasztalási feladataival, a tevékenységek előzetes megterveztetésével és következetes kivitelezési igényével a tankönyv segít „minél nagyobb mértékben előkészíteni az önálló vagy támogatott életvezetés lehetőségét, kialakítani a környezethez való kötődés igényét, a közösségi alkalmazkodást és elfogadást, törekedve az önérvényesítéssel és önálló döntési képességgel rendelkezés kialakítására, a tanuló felkészítésére a lehető legeredményesebb társadalmi integrációra”.

A tankönyv kiemelt figyelmet fordít azon kompetenciák fejlesztésére, amelyekre a tanulóknak az iskolai oktatás után szükségük lehet. Például: A tanuló erkölcsé fejlődik azáltal, hogy az ábrázolás-alakítás tevékenységkörrel egyre mélyebben meg tudja fogalmazni és ki tudja fejezni érzéseit, gondolatait. Az alkotótevékenység révén megismeri és meg is tudja jeleníteni a környezete számára a személyiségében rejlő pozitív tulajdonságokat. Az alkotói folyamat során megfelelően viselkedik, elfogadja környezetét, társait, és betartja a szabályokat (máskülönben az alkotás folyamata megszakad, amely a tantárgy személyessége és érdekessége, gyermekek számára vonzó volta miatt szinte csak valami komolyan veendő probléma miatt lehetséges. Ilyenkor érdemes a problémának utánajárni.) Az alkotási folyamat bizonyos mértékű kitárulkozással jár, az alkotó személy kockáztatja, hogy a külvilág megtudhat róla dolgokat, és így megbánthatja, vagy félreértik a közlési szándékát, rossz vélemény alakulhat ki róla, stb. A tanuló éppen a gyakorló alkotókritika-élményein keresztül válhat alkotást mélyen értékelő, nem bántó szándékú kritikussá.

A fent említett okok miatt az alkotási folyamat belső feszültséggel jár, ennek a feszültségnek a rendszerszerű kezelése növeli az együttműködés, a megértés és a türelem képességét.

A tankönyv feladatainak egy része a vallási és nemzeti ünnepekre való készülődéssel, illetve az azokhoz tartozó gondolatok feldolgozásával foglalkozik. A tanórákon művészi eszközökkel megjelenő nemzeti öntudat és a hazafias nevelés által „a tanuló érdeklődik környezetére és lakóhelye szokásai iránt, ismeri a legfontosabb nemzeti ünnepekhez köthető hagyományokat, képességeihez mérten bekapcsolódik az ünnepi megemlékezésekbe. Fokozatosan megismeri a szülőföld, a haza legfontosabb értékeit, megismeri környezetében előforduló szimbólumait.”

A tanuló az alkotási folyamat során döntések meghozatalára kényszerül, ráadásul sokszor végleges, nem megváltoztatható döntésekre – ha egy területet valamilyen színűre festett, akkor később azon már nem tud változtatni, hiába jön jobb ötlet, az a felület már olyan színű marad. Ezekért a döntésekért felelősséget kell vállalni, a munkát folytatni kell, különben a mű befejezetlen marad, nem születik meg (és valahol ez is egy döntés, amelyért a kudarcélmény súlyos „felelőssége” az ár).

A projekt- és csoportmunkák során a „tanuló megtapasztalja saját személyét, bekapcsolódik társas foglalkozásokba. Megtanulja a helyzeteknek megfelelő kapcsolatokat megteremteni környezetével, cselekedeteit kontrollálni, képessé válik a kapcsolatokban a

közeledés és a távolságtartás egyensúlyának és szükségességének megválasztására. Konfliktusait önállóan vagy segítséget kérve próbálja megoldani.

Megtanul választani a lehetőségei közül, képessé válik korlátai felismerésére, megismeri az adekvát segítségkérés módszereit. Megismeri a nemi szerepekkel kapcsolatos alapvető társadalmi elvárásokat és a biológiai működés elemeit.”

A feladatok egy részénél, mint amilyen a nyári élmények feldolgozása, az anyák napi vagy karácsonyi készülődés, valamilyen ajándékkészítés során tudatosan a tanuló minél nagyobb önállóságú közreműködésének fontossága önmaga ellátásában, hogy ismerje a családi élet szerepeit, feladatait. Az alkotófolyamat során a tanuló óhatatlanul bensőséges viszonyba kerül a segítőkkel, így képességeihez mértén elfogadja és kéri a személyi segítők tanácsát a magánéletben adódó problémahelyzetek megoldásához.

Az ábrázolás-alakítás tantárgy műveletei kémiaileg előállított festékekkel, gyurmákkal, többé-kevésbé veszélyes szűrő és vágó eszközökkel történnek, így a tanuló ezek használata során, gyakorlati szinten megtanulja a veszélyes helyzetek felismerését és elkerülését. A tanuló megtanulja a keletkező hulladékok megfelelő kezelését is, alkalmazva például a szelektív hulladékkezelést, az újrafelhasználás és a hulladékhasznosítás gyakorlati technikáit.

A tanuló az alkotás során a munkatevékenységekhez hasonló módon dolgozik, kialakítja a megfelelő, minél kevesebb veszéllyel járó, a fényviszonyokat minél jobban kihasználó, a „szerszámokat” praktikus elrendező munkakörnyezetet, a mások munkájára is tekintettel levő, együttműködő „munkahelyi viszonyokat”. Megismeri önmaga képességeit, saját „erősségeit”, korlátait, így a feladatok elvégzése során a pályaorientációban is jelentős segítséget kap.

Megfelelő segítői kommunikációval megismertethető a tanulóval a valóság, hogy az alkotói, a művészi tevékenység igen költséges, különösen a jó minőségű eszközök, festékek, papírok nagyon drágák. Ennek elmagyarázása motiválttá teheti a tanulót a pazarlás elkerülésében, viszont a pazarlás lehetőségétől való túlzott félelem „a ló másik oldalára” küldheti az alkotási folyamatot, és a spórolás ürügyén a tanuló nem meri a jó minőségű anyagot használni, inkább nem csinálja a feladatot, így olyan többletfelelősséget tehet a vállára, amelyet nem tud kezelni. Viszont a helyes arányok közös megtalálása során a tanuló megismeri a pénz fogalmát, tisztába kerül az ár és érték fogalmával. Megismerkedik a takarékoság, a pazarlás és a felesleges fogalmával. Képessé válik a saját tulajdonának felismerésére és megóvására. Nem lényegtelen erőforrás-gazdálkodási szempont az idővel való gazdálkodás. Egy mű létrehozása, az órai munka, a foglalkozások véges jellege rászorítja a tanulót az idő figyelésére. Ha kicsengettek, befejezetlen maradhat a mű!

A tanuló a képzelete által a valóságról egy virtuális állóképet valósít meg, mely modellezések során a tanulóban fokozatosan tudatosan a virtuális valóság és az élet közötti különbség. A tankönyv felkelti a megismeréshez és tanuláshoz való motivációt és a tanulók kíváncsiságát.

Kialakul a tanulóban az igény – az elsajátított kompetenciákra épülve – az ismeretszerzésre, az új információk befogadására, valamint új kompetenciák megszerzésére.

A tankönyv figyelembe veszi a középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók képzésében és nevelésében az egyénre szabottság fontosságát. Támogatja a pedagógusok azon törekvését, hogy gyakorlatorientált, a mindennapi élet tevékenységeire felkészítő képzést valósítsanak meg, megalapozzák, elsajátíttassák és gyakoroltassák az életvezetési technikákat. A közös munkák során kialakul, illetve erősödik a személyiséggazdagító, önfogadásra és mások elfogadására toleráns magatartás. A foglalkozásokon teremtsünk olyan légkört, „amelyben mind a tanuló, mind a felnőtt jól érzi magát, ahol az emberi és társas kapcsolatok a kölcsönös tiszteleten alapulnak, ahol minden tanuló teljes értékű emberként élheti meg önmagát, a máságot is elfogadva”.

Az ábrázolás-alakítás tantárgy – a kerettantervben felsorolt kompetenciák közül – jellegénél fogva elsősorban az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetencia fejlesztésébe tud bekapcsolódni, de komoly fejlesztési szerepvállalás jut a hatékony, önálló tanulás, a kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia, a szociális és állampolgári kompetencia, valamint az anyanyelvi kommunikáció kompetenciákban is.

A tankönyv támogatja a kerettantervben megfogalmazott egységesség és differenciálás elvet, mely szerint az életkori csoportokban történő fejlesztés megtartása mellett, a tanulók egyéni haladási üteméhez igazodik az oktatás, a nevelés, a képzés és az értékelés. A tankönyv igyekszik megfelelni azon elvárásoknak is, hogy a tanítási folyamat sikerélményt biztosító, a reális életlehetőségeket folyamatosan szem előtt tartó legyen. A tankönyv feladatai a tanulók életközegében fellelhető anyagokra, tárgyakra támaszkodnak. Az egyes tevékenységeket ismételteti, gyakoroltatja, egyik alapelve a cselekvésbe ágyazott ismeretszerzés. A tankönyv feladatainál a fő hangsúly nem a műveltségátadáson van, hanem azon komplex képességek, készségek, kompetenciák kialakításán, amelyek elősegítik az alapvető fejlesztési célok megvalósítását.

A tankönyv támogatja a segítők azon törekvését, hogy a kiemelkedő jelentőségű érzelmi motivációra és a játékoságra támaszkodjanak. A tankönyvben sok játékos feladat található, és sok érdekes ötlet. A feladatok figyelembe veszik azt a gyakorlati tényét, hogy a tanulási képességben mutatkozó nagyfokú eltérések leküzdésére fontos a differenciált foglalkoztatás egyéni és kiscsoportos formában is. A tankönyv számít a segítők folyamatos jelenlétére, támogatja azon törekvésüket, hogy az állandó ösztönzés, a cselekedtetés, a különböző tantárgyak közötti kapcsolódási pontok különböző szempontú megközelítése megerősödjön, megvalósuljon.

A taneszköz támogatja a következő, tanórán kívüli tevékenységeket is: 1. Tanulói kérés esetén házi feladat adását. 2. Egészségügyi és pedagógiai habilitációs és rehabilitációs foglalkozásokat, a károsodásból eredő nagyfokú lemaradások csökkentésére. 3. A tehetséggondozást az épen maradt részképességek fejlesztésére.

Az ábrázolás-alakítás tantárgy számára a kerettanterv szerint nyolcadikban heti két óra biztosított.

A TANKÖNYV ÉS A LECKÉK SZERKEZETÉNEK BEMUTATÁSA

Általános gondolatok

Az ábrázolás-alakítás tankönyvcsalád szerkezete egységes. Az adott évfolyamhoz tartozó tananyag különálló A4-es lapokon jelenik meg. A lapok egyik oldala színes ábrákat/képeket tartalmaz kevés szöveges instrukcióval, a másik oldala pedig az adott témához tartozó gyakorlatot tartalmazza halványzürke előrenyomtatott vonalakkal. Mivel minden évfolyamhoz tartozik egy laponként használható tankönyv, a lapok nemcsak az oldalszámokat, hanem a tankönyv évfolyamát is tartalmazzák. Így a tankönyv lapjai használat után a megfelelő helyükre kerülhetnek vissza.

A taneszköz laponkénti szétszedhetőségének egyik előnye az összekötött tankönyvekkel szemben, hogy a különálló lap nem akar összecsucodni; nem kell a közepét „levasalni”, nehogy becsukódjon; könnyű kitámasztani; az asztalra fektetve festhetünk, rajzolhatunk, ragaszthatunk rá. A tankönyv laponkénti szétszedhetőségének másik előnye, hogy a lapok átcsoportosításával a tanulók képzése személyre szabhatóvá válik. A személyre szabott lapsorrend esetén mindig a legfelsőket használjuk az adott foglalkozásra, és a foglalkozás végén alulra tesszük őket. Ez a módszer önmagát adminisztrálja, hogy az adott tanulóval hol tartunk, mely feladatok voltak már, és melyek következnek.

A lapokon található képsorozatok többfélék. Egy részük összefügg, egymás utáni sorrendben ábrázolja egy tevékenység lépéseit, más részük egymástól függetlenül jeleníti meg a tárgyalt tananyag egyes fontos elemeit. A képek alatti aláírások rövidek, logikailag szorosan kapcsolódnak a képhez, így könnyen értelmezhetőek.

A nyolcadikos tankönyv az ábrázolás-alakítás tantárgy kerettanterv által előírt mindegyik témakörét – a komplex alakító tevékenységet és a vizuális ábrázolást – érinti. Bevezeti a témakörökhöz tartozó fontosabb fogalmakat, készíti az eszközök használatára, így azok használatának elsajátítására motivál, gyakoroltat. A tankönyv a fokozatosság és a tananyag egymásra épülésének elvét alkalmazza. Gondolatmenete természetesen csak egy a lehetséges gondolatmenetek közül, így a tananyag a tanuló egyéniségére szabható, átalakítható, átrendezhető. Többek között ezt a lehetőséget is segíti a tankönyv lapokra bontása.

A taneszköz önálló lapokra „hullása” még egy kivételes tankönyvhasználati technikát is lehetővé tesz. A tankönyvi képekre saját képeket is ragaszthatunk, így a kész produktum képének helyére a tanuló alkotásának képét helyezhetjük, ezzel téve személyessé a tankönyvet, és örökítve meg az ő munkáját. (A diákok alkotásai sajnos nem az örökkévalóságnak készülnek, de az alkotások fényképei készülhetnek arra.) Egy másik pozitív hatás lehet, hogy ez a gesztus a tanuló munkájának rangját egy kicsit felemeli. A technika arra is jó, hogy a lapon szereplő feladatot a lehetőségeinkhez vagy a tanuló érdeklődési irányába módosítsuk. Bár a tanulói életutak eltérőek, és eltérő mélységben találkoztak már a

tantárgyban használt eszközökkel és módszerekkel, a későbbi tanulási folyamat megkönnyítése érdekében a tankönyv egységesen veszi (ismétli) át előlről a szükséges tudnivalókat.

A foglalkozásokat úgy igyekeztünk összeállítani, hogy lehetőleg egy alkalommal elkészüljenek az alkotások, mert a befejezettség örömeinek újra és újra történő átélése komoly motiváció lehet. Fontos dolog az alkotás folyamatának átélése is, amikor több foglalkozás során fokozatosan fejlődik az alkotás, és egyszer csak elkészül. Hasznos, hogy a két manuális tevékenység között lehet tervezni, átgondolni a következő teendőket, kísérletezgetni, csakhogy az iskolai működés gyakran nem segíti ezt a folyamatot, mivel sokszor elmaradnak az órák, a nagyobb szünetek, nemzeti ünnepek miatt csak hetekkel később lesz a következő óra, és így az alkotási folyamat már megszakad. A mindennapi rutinban szerencsésebb, ha az alkalmankénti befejezettségre törekszünk.

Olyan munkákat terveztünk elvégeztetni a tanulókkal, amelyeknek kifejezetten van produktuma, amely látható, tapintható, véleményezhető. Ezeket az alkotásokat érdemes a többi tanulóéval együtt kiállítani. Általában ajánlott az alkotásokat a tanulókkal közösen megbeszélni, mert egymás ötleteiből, hibáiból is tanulhatnak. Ilyenkor fontos, hogy mindenkit nyilvánosan megdicsérjünk, mert „ha mindenkit megdicsérnek, csak engem nem”, akkor az alapvetően negatív véleménynek minősül. Természetesen, ha nem indokolt, nem a teljes alkotást kell megdicsérni, hiszen tanulói órákon ritkán születnek művészettörténetet megrengető remekművek, kultikus alkotások, ráadásul, ha átlátszó a nem jogos dicséret, akkor még az ellenkező hatást is keltheti. Inkább olyat kell mondani, ami vonatkozhat kicsi dologra is, csak igaz és előremutató legyen, például fejlődés történt a múltkori munkához képest, vagy ügyes volt a színválasztás, vagy kifejezetten szép a vonalvezetés vagy a stílus.

A megfelelő önbizalom kialakulásához és a reális, stabil, másokhoz viszonyított önértékelés fejlődéséhez mindenképpen szükség van pozitív visszacsatolásra és az osztálytársak pozitív megerősítésére.

Vigyázni kell azonban a sztereotípiák kialakulásának veszélyeire: ha mindig ugyanazt a tulajdonságot dicsérjük, végül mindenki, még a tanuló saját maga is a dicsért tulajdonsággal azonosíthatja magát. Ezért érdemes a tanulót fejlődésének, változásának egész folyamatában figyelni, hiszen nekik is lehetnek rosszabb hangulataik és nehezebb időszakaik.

Az alkotás alapvetően a belső énként megnyilatkozása, az alkotó közösséget vállal az alkotásával, érzelmileg kötődik hozzá. Az alkotást érő kritika, még ha bizonyos szempontokból jogosnak is tűnhet, komoly kárt tehet az ehhez nem szokott, az alkotás folyamatában még kezdő tanuló lelkében, önértékelésében, alkotáshoz való viszonyában, egyáltalán a művészetekhez való viszonyában. Az erős, felelőtlenül megfogalmazott kritika fel nem dolgozható negatív érzéseket kelthet a tanulóban, amely agresszióhoz vagy kedvtelenséghez vezethet, ezáltal pont a tantárgy céljával ellenkező hatást válthat ki a tanulóban.

A digitális fényképezés világában a nagy mennyiségű alkotás kategorizált tárolása és megőrzése viszonylag egyszerűen megoldható, hiszen a tanulók munkái, az alkotási

folyamatok a foglalkozás alatt is rögzíthetők. Ha a fájlnévek, mappanévek tartalmazzák a tanuló nevét, a felvétel időpontját (esetleg tartalmát), akkor képböngészővel vagy fájlkezelővel hamar áttekinthetők és felhasználhatók. Ennek előnyei a következők: 1. A képek akár nyolc tanéves viszonylatban mutathatják a tanuló fejlődését. 2. A csoport képeiből készített bemutatók meghitt pillanatokot nyújthatnak karácsonykor vagy év végén. 3. Nyilván a szülők számára is érdekes lehet a csoportról, a tanulókról, a produktumokról készült felvételek megtekintése. 4. A tanulói projektmunkákhoz ötletadó lehet a korábbi tanulói munkák képeinek megtekintése. 5. A produktumok akkor is megőrződnek a tanár számára, ha az eredetiket felhasználta az iskola, elkérte a szülő, vagy ajándéknak készültek. 6. Ezekon kívül még számtalan lehetőség akadhat a képek felhasználására, például szakmai publikáció, konzultáció stb.

A nyolcadikos tankönyv a kerettantervnek megfelelően a vizuális ábrázolás és a komplex alakító tevékenység témakörökre fekteti a hangsúlyt. A tankönyv sok feladatot tartalmaz; megvalósításuk során a tanulók használati tárgyakat készítenek, még ha néha ezeket tágabb értelemben tekinthetjük azoknak. A használati tárgyak készítése közben a tanulók különböző anyagokat formáznak, alakítanak át a már tanult és éppen aktuálisan elsajátítandó technikákkal. A tankönyvi feladatvezetés feltételezi a felnőtt segítség állandó jelenlétét, így a feladatok egyszerre két személyhez szólnak: a tanulóhoz, aki lehetőleg minél önállóbban értelmezze és alkalmazza a leírtakat és mutatottakat, valamint a segítőhöz, aki a lehető legkevesebb beavatkozással segíti át a tanulót az esetleges fennakadásokon, problémákon.

A tankönyv segíti a vizuális ábrázolással kapcsolatos azon törekvéseket, hogy a tanuló felismerje az ábrázolandó élőlények és tárgyak lényeges vizuális tulajdonságait, azokat kiemelve és hangsúlyosan ábrázolja. A tankönyv az alkotói szabadság elismerése mellett a valóság-hűség megtartására biztat, például a valóság-hű színhasználat vagy a vízszintes és függőleges irány megtartása esetén. Gyakorlatilag minden tantárgy felhasználja a vizuális ábrázolás adta lehetőségeket a tananyagának elsajátítására, minden tantárgy használ ábrákat, folyamatábrákat, grafikonokat, képeket, rajzokat stb. Így a tankönyv a környezetismerethez kapcsolódik az élőlények és a természet ábrázolásával, a matematikához a számfogalmak használatával, de akár a történelemhez, irodalomhoz is az illusztrációk készítésével vagy a műalkotások elemzésével.

Minden tantárgy alapvető része a kommunikáció, az esszé készítésének képessége. Ezen képességek kialakításában is járhat az élen a magyar irodalommal és az idegen nyelvekkel karöltve az ábrázolás-alakítás tantárgy. Az alkotás folyamata közbeni beszéd, illetve a tankönyvi képek vagy az elkészített alkotások megbeszélése során bővül a szókincs, tágul a szavak és kifejezések értelmezési köre, ezáltal a kifejezési lehetőségek tárháza is kibővül. A mondanivaló az alkotótevékenység során megtanult kifejezésekkel és hasonlatokkal színessé, a befogadó személy számára igen élvezhetővé tehető. A tankönyv az általánosabb nevelési célokat is szem előtt tartja. Emellett segíti az ünnepekhez vagy a nemzeti ünnepekhez tartozó

jelképek és jellegzetes tárgyak elkészítését, ezáltal növelve szűkebb értelemben a kis közösséghez, tágabb értelemben a hazához való kötődést. A nemzeti azonosságtudat elmélyülését és a szűkebb környezethez való ragaszkodást pedig a jellegzetes díszítő motívumok és elemek, műalkotások és természeti értékek megismerése segíti.

A tankönyv támogatja a közös alkotások létrehozását, amely során a tanulók megismerhetik az egyéni munka felelősségét a köz érdekében. Például az el nem készített munka lehetetlenné teszi az alkotás elkészülését, vagy helyettünk mások készítik el a feladatot, de ekkor kimaradunk a közös munka elkészülésének örömeiből. Így a tanuló ezen esetekben büntetés nélkül látja be és válik motiválttá a helyes szociális viselkedés iránt. Értelmet nyer számára a segítségnyújtásban való önkéntesség, a másokért vállalt felelősség és mások érte vállalt felelőssége, és a közös célok elérésekor érzett öröm.

A tanulók életkorára jellemző, hogy a legváratlanabb helyzetekben érheti őket külső hatás. Az utcán megfigyelhetnek, másoktól hallhatnak olyan jelenségeket, történéseket, amelyek felkeltik érdeklődésüket, felgyújtja a fantáziájukat, megerősítheti félelmeiket, tévhiteket, hiú reményeket, illúziókat kelthetnek bennük. Ugyanezt a hatást érheti el a tanulóknál a sokféle média is. És hiába zárjuk el tőlük ezen forrásokat, sajnos sok esetben ezzel együtt a hasznos, építő információforrásokat is, a társas érintkezés miatt a társak beszélgetéseinek keresztül a nem kívánt információk is becsurognak a tanulók gondolat- és képzeletvilágába.

A tanulók életkorára jellemző kíváncsiság nemhogy segíti, hanem éppen hogy nehezíti a felnőtt küzdelmét a tanuló mindenféle károktól való megóvása érdekében. A külvilág káros hatásaival szembeni küzdelem nem kecsegtet százszázalékos győzelemmel, viszont a hatások ártalmosságának mértéke jelentősen csökkenthető éppen az ábrázolás-alakítás tantárgy foglalkozásainak körében, ahol a tanulók az őszinte, bizalmi légkör hatására kinyílnak és beszélnek ezekről a hatásokról. A beszélés már önmagában is feszültségoldó hatású, de az értőn figyelő segítői magatartás egészen feldolgozhatja a jelenséget, és elháríthatja a lelki károk jelentős részét. Minden alkotásra fogékony lélek tudja, hogy a negatív élmények is fontos részei a személyiség kialakulásának, a gondot inkább ezen élmények feldolgozatlansága okozhatja. A tankönyv lehetőséget biztosít ezen pedagógiai feladatok gyakorlására is.

A tanulók éppen abban a korban vannak, amikor a saját ízlésüket és stílusukat erősen befolyásolja a társaik ugyanúgy „kialakulatlan” ízlése és stílusa. Ezen közös ízlés, stílus és vélemény ellentétekből és követésekből, harcokból és elfogadásokból áll, és ezekből a viharos kavalkádokból alakulnak ki aztán a helyi divatok és trendek, amelyeknek a tanulók akarva-akaratlanul is, még akár a tagadás által is részeseivé válnak.

Ebben a folyamatban állandóan „tanácsadói irodává” a tantárgy, az ábrázolástanár pedig a tanuló ízlés- és stílusformáló mentorává.

A tantárgy küzd a tanulók művészetekről kialakított gondolataiért, és a művészetekhez való viszonyát, illetve a művészetekkel kapcsolatos tevékenységeit befolyásoló véleményéért is. Az emberiség erőforrásokért való küzdelmében sokszor támad fel a művészetek

haszontalanságának gondolata, és a folyamatokat csak leegyszerűsítve látó elmékben ez könnyen termőtalajra talál, annak ellenére, hogy a művészetek nyomai minden embertörténeti korban megtalálhatók, és a történelmi viharok sem tudták megsemmisíteni őket, vagyis éppen a meglétük igazolják szükségességüket. De menjünk csak be egy puritán helyiségbe, és azután ugyanabba a helyiségbe feldíszítés után. Az emberben keletkező érzések indokolatlanná teszik az érvelő szavak kimondását (mégis mondjuk ki őket, hiszen a tantárgy célja az önkifejezés gyakorlása is).

A tananyag támogatja és segíti a közös helyiségek feldíszítését, ráadásul a létrehozott használati tárgyak nagy része díszként is remekül megállja a helyét.

A tankönyv támogatja az időszakonkénti kiállítások rendezését, és azt, hogy a tanulókkal kifejezetten ezekre az alkalmakra készítsük el az alkotásokat, hiszen a több alkalommal készítendő alkotások a foglalkozás végeztével még nem tudják nyújtani az alkotás befejezésének örömét. Ilyenkor lehet jelentős motiváló erő az ismerősöknek szóló kiállításra való készülés. Majd mekkora öröm lesz, amikor kész lesz, és a tanulók „besöprik” az elismeréseket.

A tankönyvi képek és ábrázolások példaként mutatják a színek kifejezőerejét a természeti és mesterséges környezetünk ábrázolásában. Ilyen helyzetek például az évszakokra vonatkozó ábrázolások vagy az öltözködésre vonatkozó elképzelések. A természet rügyező és virágba boruló, illetve színeit vesztő évszakai a színek ezer pompájával kápráztatják el a szemlélőt; a természeti tájak és a róluk szóló képek önmagukért beszélnek; viszont a téli tájak és árnyalatok is tartalmazhatnak színélményeket, egy téli táj is lehet gyönyörű – a tankönyv oldalai ezt is tükrözik.

A tankönyvben szabad festési gyakorlatok is találhatóak (de a pedagógus döntése által az összes feladat azzá tehető), amelyek segítenek a tanulóknak az alkotás terén „bátorra” válni és megkeresni a leginkább az egyéniségüknek való technikákat és témákat. Az, hogy ezek a technikák mennyire felelnek meg az egyéniségnek, csak a kipróbálás által derül ki, ezért a tanulókkal érdemes mindenféle technikát kipróbáltatni.

A ki nem próbált technikák meg nem ismert tapasztalatokat eredményeznek. A szabad ábrázolás mellett is érdemes a tanulókkal az ábrázolások tematikusságát megőriztetni.

Az élettelen tárgyak és az életteli tájak ábrázolásával szemben az igazi érzéseket felszabadító, kifejező, kiprovokáló ábrázolás az emberek és állatok ábrázolása, hiszen őhozzájuk igazi személyes kapcsolatokat, élményeket kötnek a tanulót. A fejek ábrázolása óhatatlanul egybefonódik az arcon tükröződő érzelmek ábrázolásával. A test és a végtagok ábrázolása a testrészek arányán keresztül kapcsolódik a matematikához; a hajlasi módjuk, működésük, mozgásuk viszont a fizika törvényeit idézi fel.

Az emberek és állatok különböző környezetben való ábrázolása más-más helyzetet, hangulatot kelt a szemlélőben. Ezek megfigyelése és megbeszélése roppant tanulságos. Egyes tanulók számára izgalmas feladat lehet a részletek megfigyelése és kidolgozása az alkotás során, másokat a „pepecselés” inkább elkedvetlenít, ők az egész hangulatát szeretik inkább

megfogni. Természetesen mind a két szemlélet fontos, csak az arányokra érdemes ügyelni, azokat személyre szabni.

A térbeli elhelyezkedésű dolgok két dimenzióban való ábrázolása mindig nehéz feladat, különösen, ha ügyelni szeretnénk a különböző perspektívák megjelenítésére is. Célszerű először a tanulókat önállóan szembesíteni a problémákkal, azután együtt keresni a megoldásokat azokra. Ekkor merülnek fel a térbeli elrendeződésre vonatkozó fogalmak, és az iránykülönbségek érzékeltetésének a fontossága.

Fogyasztáson alapuló társadalmunk minden fórumon azt sugallja, hogy a használati tárgyak prima minőségben, viszonylag olcsón beszerezhetők. Ezen gondolattal száll szembe az ábrázolás-alakítás tantárgy, hiszen foglalkozásról foglalkozásra bizonyítja, hogy a saját magunk által gyártott használati tárgyak személyes jellege feledteti az esetleg előforduló kisebb-nagyobb hibákat. Az alkotás személyességét éppen a ráfordított idő, törődés, az alkotásban a másakra gondolás önleplező megjelenése adja, és azt nem pótolhatja semmilyen gondos tervezés, gyártási folyamat és professzionális marketing. A műhely meleg, családi légköre, a műhelymunka otthonossága kisugárzik az alkotásokból, varázsa fényévekre űzi a tucattermelés termékeinek csodálatát.

A tankönyv szerzői áttanulmányozták a komplex alakító tevékenységgel kapcsolatos publikációkat, és ötleteket merítve belőlük, továbbfejlesztve azokat, újakat is kitalálva jelenítik meg a tankönyvben. Az egyszerű tárgyak készítése mindenképpen segítséget, tanári figyelmet kíván, hiszen az alkotás folyamatához figyelem szükséges; sikeresség és sikertelenség esetén is egyaránt kezelésre szorulhat a szélsőséges érzelemkitörés. Nem is szólva az eszközhasználat veszélyességéről.

A munkakörnyezetnek olyannak kell lennie, hogy a megvalósítás során, ha a tanuló okoz is kárt, ne származzon belőle probléma. Például az asztal festékes lesz, a festékes víz kiömlésével akár a padló is. A festék freccsenhet, az ecset elröppülhet, ruhához, falhoz érhet. A ragasztó nem csak a ragasztandó felületet ragasztja össze, és az olló a nem látható oldalon még mást is megnyírhat, más papírba is belevághat. Ezen problémák mindenkivel előfordulhatnak, a tanulót nem feltétlenül kell leszidni ezekért, inkább arra érdemes felhívni a figyelmüket, hogyan kerülhetik el a problémák újbóli előfordulását.

A komplex alakító tevékenységek során az egyik üdítő mellékhatás, hogy az ember teljesen másként tekint a környezetére. Őszi kirándulás során vadgesztenyét, makkot és más terményt gyűjthetünk. De alkotási nyersanyagként gondolunk egy szép lehullott levélre vagy levágott ágra is. A rőzsék, a kivágott fák rönkjei sem csak a táborúz kelleiként jelennek meg, hanem inkább a díszek és használati tárgyak alkatrészeiként.

A tankönyv sok példát hoz a gyűjtött nyersanyagok felhasználására, velük különböző tetszetős kompozíció készítésére. Az anyagok egymáshoz rögzítése kötözést, ragasztást igényel a tanulóktól, ezek mind finom mozdulatokkal, alapos megfontolásokkal járó műveletek.

A ragasztás és vágás csúcsa a mozaikképek papírlapokkal való készítése. Kevesebb gonddal járnak az üzletekben kapható mozaikjátékok, amelyek viszont a mozaikrészeknek előre meghatározott helyekre való juttatását, a kezűgyesség felhasználását jelentik.

Az anyagok formázásának és alakításának különösen fontos területe az agyag- és sóliszt edények készítése. Ezen tárgyak tároló jellege a hasznosságukat biztosítja. Mely szülő ne tartaná büszkén az asztalán a gyermeke által készített gémpocstartót? A pecsételés, karcolás, matricázás, ragasztás és festés díszítő tevékenységek alkalmazásának kitűnő alapjai ezek a saját készítésű edények.

A LECKÉK FELDOLGOZÁSA

A tankönyv az ábrázolás-alakítás tananyagot gyakorlati alapon dolgozza fel, éppen ezért – a nagyobb egységet meghatározó lapokon kívül – minden lap feladatok leírását, azok megvalósításának leírását, vagy a segédanyagokat tartalmazza azok megvalósításához. A lapok szerkezete egységes. Egyik oldalon színes képekkel támogatva írja le az elvégzendő feladatot, biztosítva a szükséges instrukciókat, másik oldalon pedig az adott témakörhöz tartozó készségfejlesztő feladat található szürke árnyaltos megjelenítéssel. Az oldalon kék karikában található számozásból az első az évfolyamot mutatja, a második az adott évfolyamhoz tartozó tankönyvi oldalszámot. A kézikönyvnek ebben a fejezetében a lapokhoz tartozó feladatok egy-egy lehetséges felhasználási módját mutatjuk be, alkalmanként kitérve az ajánlott foglalkoztatási formára is, ami lehet egyéni munka, csoportmunka, páros munka.

8/3 Vizuális ábrázolás

Beszéljük meg a tanulókkal az elkövetkező anyagrészeket! Beszélgessünk a feladatlapon látható képekről is. Vajon hogyan készültek a képek?

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka.

8/5 Színek együtt

Gyakorlatilag ez az első olyan óra, ahol fogalmakat kell emlékezetbe vésni. A színtan alapvető fogalmait gyakorlati példákkal ajánlott szemléltetni. Az óra végén vagy a következő óra elején érdemes ellenőrizni, hogy mennyi minden maradt meg a fogalmakból.

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka.

8/7 Színkeverés

A színkeverés a 2. memorizáló óra. Itt a színkeverés kerül előtérbe. Ajánlott gyakorlati példával bemutatni a színkeverést! Érdemes kipróbálni a korongos keverési feladatot is. Itt fény derül az azonos szín árnyalatainak létrejöttére is.

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka.

8/9 Zöld színgorong

A korong színezésével és megforgatásával is keverjük a színt. A korong lassulásával a keverék szín két szín csíkos mintázatává alakul. Ez a szem képmegkülönböztetési sebességével magyarázható. Itt válik érthetővé a televíziózás és a mozizás lehetősége.

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka.

8/11 Felhőformák

A vatta tulajdonképpen kihajtogatható, így nagy vattatéglalapok képezhetők. Ezekből a téglalapokból ollóval kivághatjuk a különböző felhőformákat. A felhőformák papírra ragasztásával akár terem méretű falak is betölthetők.

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka.

8/13 Fröcskölt kép

A technikát jól jelzik a képeken látható lépések. A fröcskölés után hagyjuk megszáradni a festéket! A megszáradáskor viszont beleragadhatnak a papírba a tárgyak. Ügyeljünk arra, hogy az árnyékolásra használt tárgyak festékesek lesznek. Ezáltal azokat a tárgyakat csak a későbbi fröcsköléses feladatokra használhatjuk.

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka.

8/15 Festés számokkal

A színezésnél ügyeljünk arra, hogy a tanulók a megfelelő négyzeteket a megfelelő színekkel színezzék, mert az elrontott színezést már nagyon nehéz helyrehozni.

Ajánlott foglalkoztatási forma: Egyéni munka.

8/17 Érzelmek és színek

Az érzelmek és a színek közötti kapcsolatot mutatja meg a feladatlap. A tanulók ezekkel a színekkel készítsenek az érzelmeknek megfelelő rajzokat! Érdeemes reprodukciókkal szemléltetni a színek és az érzelmek közötti hangulatot.

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka.

8/19 Bögre ábrázolása

A feladatlapnak megfelelően fessék meg a tanulók a bögrét. Néhány színes kartonnal és egy-egy érdekes bögrével magunk is létrehozhatunk festeni való bögrét. Lehetséges, hogy a tanulók a saját bögréjüket szívesebben festik meg.

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka.

8/21 Évszakok gyümölcsei

Az ábrán látható gyümölcsök ábrázolásával rajzoljanak a tanulók gyümölcstálat. Amennyiben rendelkezünk igazi gyümölcsökkel, akkor a tanulók azt is lerajzolhatják.

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka.

8/23 Tábortűz

A tanulók kövessék a feladatlapon lévő lépéseket. A fahasábokat színes fénymásolóval lemásolhatjuk egy lapon több példányban, ekkor a feladatlap többször is elvégezhető.

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka.

8/25 Vízábrázolás

A tanulók először a feladatlapon lévő képek alapján fessenek vizet. Aztán már a saját fantáziájukra hagyatkozva is festhetik a vizet.

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka.

8/27 Barátság

A barátság az egyik legnehezebben ábrázolható dolog, talán a cselekvések által lehet legjobban megragadni. A feladatlap képei a barátságra jellemző cselekvéseket ábrázolják. A tanulók egyéb ötletek hiányában nyugodtan választhatnak a feladatlapon látható cselekvések közül.

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka.

8/29 Mozgás

Az alakok arcának rajzolásához ceruzát vagy filctollat használjanak a tanulók. Az ujjnyomda használata esetén érdemes az ábrákat fénymásolóval kinagyítani. Az egyik tanuló beállhat egy mozgáspózba, a többiek pedig lerajzolják.

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka

8/31 Kitalált állat

Az első kitalált állatot érdemes a képek alapján elkészíteni. A többit már az elemek variálásával készíthetik el a tanulók.

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka.

8/33 Nemzeti színű forgó 1.

A feladatlap a 35. lapon folytatódik. A nemzeti színű forgó egyszerű forgó, csak a nemzeti színeket tartalmazza. A fehér színű alaplagra negyednyi négyzet alakú piros és zöld lapokat ragasztunk. A ragasztás után bevágjuk és behajtogatjuk a sarkokat. A forgót középre rögzítjük egy szöggel.

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka.

8/35 Nemzeti színű forgó 2.

A feladat a 33. feladatlap folytatása, a leírás ott található.

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka.

8/37 Komplex alakító tevékenység

Beszélgessünk a tanulókkal az elkövetkező feladatokról. Beszéljük meg, hogy mit ábrázolnak a feladatlap képei!

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka.

8/39 Ajándékdoboz

Vágjuk ki a 3. mellékletben látható képet. Tördeljük be az élek mentén a dobozt, hogy a tanulók össze tudják hajtogatni azt. Az ügyesebb tanulók maguk is betördelhetik az éleket! A doboz ragasztásánál segítsük a tanulókat!

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka.

8/41 Masni

A masni készítésének egyik fázisánál varrni kell. A varrásban az a nehézség, hogy a visszafelé szúrásnál nem látják a tanulók a tűt. Ekkor nagyon könnyen megsúrhatják magukat. Esetleg ezt a lépést átválthatjuk tőlük.

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka.

8/43 Kókuszgolyó készítése 1.

A feladatlap a 45. lapon folytatódik. A kókuszgolyó készítésének az az előnye, hogy nem kell sütni, valamint az elkészítése során az eddig tanult eljárásokat kell használni: keverés, gyúrás, formázás, mártogatás.

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka.

8/45 Kókuszgolyó készítése 2.

A feladat a 43. feladatlap folytatása, leírása ott található.

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka.

8/47 Boszorkánylépcső

A boszorkánylépcső előnye az egyszerűségében rejlik. Az összehajtogatott lépcsők összeragasztásával izgalmas többszínű szalagot készíthetünk. Ezek eltehetőek és többször felhasználhatók.

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka.

8/49 Batikolás 1.

A feladatlap az 51. lapon folytatódik. A batikolás az egyik legnépszerűbb alkotó tevékenység a lányok körében, hiszen megunt, megfakult pólóból új, tiszta színű póló készíthető.

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka.

8/51 Batikolás 2.

A feladatlap a 49. lap folytatása. A feladattal kapcsolatos gondolatok a 49. feladatlapnál olvashatók.

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka.

8/53 Oroszlán álarc

Vágjuk ki a 4–6. mellékletet! A mellékletek felhasználásával oldják meg a tanulók a feladatot!

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka.

8/55 Csendéletfotózás

Az érdekes csendélet létrehozásához használjunk minél színesebb vagy mintásabb hátteret! A csendélet résztvevői is legyenek minél élénkebb színűek. A fotó elkészítésekor beszéljük meg a tanulókkal a komponálást. Lehetőleg ne vágjunk le fontos részleteket stb.

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka.

8/57 Elemi ismeretek művészeti alkotásokról

A művészettörténet feldolgozását, az elméleti megközelítés helyett a gyakorlati alkalmazást választották a szerzők. Az egyes korok és korszakok stílusának tanulmányozása mellett sor kerül az egyes népek művészetének tanulmányozására is.

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka.

8/59 Népek művészete

A feladatlap képeinek tanulmányozásával beszéljünk a különböző népek művészetéről! Szedjük össze, hogy a tanulók milyen ismeretekkel rendelkeznek az egyes népek művészetéről.

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka.

8/61 Őskori művészet

A feladatlap az őskori művészet tárgyi lenyomataira mutat néhány példát. Ezeket a lenyomatokat a tanulók is létrehozhatják; alkossanak őskori barlangrajzokat. Ez is lehet feladat: hogyan ábrázolnának őskori művészek jelenkori tárgyakat vagy tevékenységeket.

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka.

8/63 A te városod

Beszéljünk a városról a tanulókkal. Mi a különbség a város és a falu között. Mi legyen feltétlenül a városban, mi ne? Végezzük el a feladatlap feladatait!

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka.

8/65 Egyiptom

Beszéljünk az ókori Egyiptomról. Mit tudnak a tanulók arról a világról? Lehet beszélgetni a Nílusról, az öntözéses földművelésről, az építkezésről, a fáraókról és a rabszolgákról. Végezzük el a feladatlap feladatait!

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka.

8/67 Ókori Görögország

Az ókori kultúrák közül talán a görög művészet volt a jelen kultúránkra a legnagyobb hatással. Beszéljünk a tanulókkal arról, hogy történelemből mit tanultak az ókori Görögországról! Végezzük el a feladatlap feladatait!

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka.

8/69 Középkor, gótika

Mivel a gótikus katedrálisok szinte minden európai országban megtalálhatók, számunkra ezek képviselik a középkori építkezés monumentális jellegét. A katedrálisok jellegzetességeit érdemes átbeszélni a tanulókkal az órán. Ezek a jellemzők alkottatják a tanulókkaljelennek meg a feladatlap feladataiban.

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka.

8/71 Reneszánsz

Az életörömök korszakához kapcsolódó feladatok inkább a nagy mesterek alkotásainak különböző feldolgozásáról szólnak. Ez a témakör a tanárok módszereire, ismereteire számít. Nem szükséges háttérbe húzódnia, a mentorság paravánja mögé bújnia a tanárnak, nyugodtan elmondhatja a véleményét az alkotásokról.

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka.

8/73 Romantika

A romantikához kapcsolódó feladatok nem annyira a rajzoláson és az alkotáson alapulnak, hanem a kész alkotások elemzésén, vagy azokhoz kapcsolódó feladatokon. Viszont a szép épület ablakait lerajzolják a tanulók.

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka.

8/75 Szecesszió

Az élet fája alapfestmény. A kacskaringók rajzolása élvezetes feladat a tanulók számára. Amennyiben a tanuló inkább szögletes vonalakat szeret rajzolni, engedjük meg neki. Ha nem megy a csigavonal, akkor lehet a fa egyszerű fa is, csak az ágak sokfelé ágazzanak, és egyre rövidebbek legyenek!

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka.

8/77 POP-art

Érdeemes a feladat lépéseit követni. Az alma mintát a 9. mellékletből vágathatjuk ki. A tanulók válasszák ki a színes papírokat! A ragasztásban segítsünk nekik. Amennyiben a tanulók élvezik a feladatot, érdemes több képet is megalkotni velük.

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka.

8/79 Legkedvesebb emlékem az iskoláról

A nyolcéves tanulási folyamat utolsó pillanatait segít átélni a feladat. A tanulókkal beszéljük meg, hogy mely pillanatok voltak a legélvezetesebbek a nyolc év során. Érdemes a jövőről is beszélgetni. A képek ötleteket adnak. A tanulók döntsék el, hogy milyen alkotást szeretnének létrehozni!

Ajánlott foglalkoztatási forma: Csoportmunka, egyéni munka.

Forráslista:

- NT-98682 raktári számú Ábrázolás-alakítás 7.
- Ábrázolás-alakítás 8. és a gyűjteményhez tartozó tanítói kézikönyv

AJÁNLOTT SEGÉDANYAGOK, SZAKIRODALOM

Internetes források

- Kerettanterv a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók számára:
<https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek>
Utolsó letöltés dátuma: 2021. 03. 23.
- Ábrázolás-alakítás – Kerettanterv:
https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/kerettantervek_sni_tanulok/kozepsulyos_sni_1_8
Utolsó letöltés dátuma: 2021. 03. 23.
- Értelmileg akadályozott tanulók általános iskolai tanterve:
www.nefmi.gov.hu/...kerettantervek...2/tanterv_barcsi_altalanos_iskola_msword.rtf
Utolsó letöltés dátuma: 2019.08.23.
Utolsó letöltés dátuma: 2019.08.23.
- Kerettanterv a sajátos nevelési igényű tanulók számára:
https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/kerettantervek_sni_tanulok (Utolsó letöltés: 2021. 03. 21.)
- Utolsó letöltés dátuma: 2021. 03. 23.

Szaktudományi könyvek

- Eckhardt Éva: *A színjátszás lehetőségei a konduktív pedagógia rendszerében.* Takács Etel Pedagógiai Alapítvány, 2008
- Gordosné Szabó Anna: *Gyógyító pedagógia.* Medicina Könyvkiadó, 2012
- Győri Miklós – Billedi Katalin: *Atipikus diákok, segítő appok, tudományos evidenciák.* ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar, 2018
- Heacox, Diane: *Differenciálás a tanításban, tanulásban.* Szabad Iskolakert Alapítvány, 2006
- Huba Judit: *A pszichomotoros fejlesztés gyakorlati kézikönyve.* Logopédia, 2010
- Lukács Józsefné: *A részképességek játékos fejlesztése az óvodában.* Flaccus Kiadó, 2019
- M. Tamás Márta: *Fejlesztő pedagógia.* ELTE Eötvös Kiadó, 2009
- Rosta Katalin: *Add a kezed! (A korai fejlesztés és speciális óvodai nevelés programja)* Logopédia Kiadó, 2006
- Tölgyszéky Papp Gyuláné: *A tanulási nehézségek kezelése.* Logopédia Kiadó, 2006

Szakmódszertani folyóiratok

- Pedagógusképzés
- Módszertani lapok. Speciális pedagógia
- Csodaceruza
- Csengőszó – módszertani folyóirat tanítóknak

Internetes gyakorlatközösségek, fórumok

- <https://sni.lap.hu/> Utolsó letöltés: 2021. 03. 28.
- <https://szuloihang.hu/> Utolsó letöltés: 2021. 03. 28.
- <https://www.csaladinet.hu/> Utolsó letöltés: 2021. 03. 28.